

Образ «Мадонни з немовлям» у європейській та українській образотворчості – дослідницький аспект в межах дипломного проєктування

Анотація. «Мадонна з немовлям» – традиційний сюжет християнської іконографії. Роботи, натхненні цією темою, зображують Діву Марію з немовлям Ісусом, якого зазвичай мати тримає на руках. Цей образ захоплював і давніх і сучасних митців.

Ключові слова: Мадонна з немовлям, сакральний живопис, європейські та українські Мадонни

Abstract. «Madonna and Child» is a traditional subject of Christian iconography. Works inspired by this theme depict the Virgin Mary with the baby Jesus, usually held by the mother. This image fascinated both ancient and modern artists.

Keywords: Madonna and Child, sacred painting, European and Ukrainian Madonnas

Мадонна з немовлям є одним із найвідоміших і найулюбленіших образів, який символізує любов, чистоту і надію. Образ Мадонни з немовлям вперше з'явився в ранньохристиянському мистецтві, але досягнув свого розквіту в епоху Відродження. Він справив величезний вплив на західну культуру і продовжує залишатися популярним і сьогодні. Тож цей образ маємо намір дослідити і відтворити під час виконання дипломної роботи.

Найперше зображення Мадонни з немовлям знайдене в катакомбах Прісцилли у Римі. Зображення Мадонни з немовлям сягає I ст. н. е., проте лише в IV ст. цей сюжет став набирати популярності. В епоху Раннього Середньовіччя зображення Мадонни з немовлям стало одним з найпоширеніших мотивів у західному мистецтві [1].

Тема Мадонни з немовлям була важливою і в середні віки у Візантії: Мадонна представляла Церкву, а Ісус, одягнений як маленький античний філософ, її засновник. Тому різні стосунки між матір'ю та дитиною не були пов'язані з наміром відобразити реалістичну сцену, а виражали символічний зміст. Наприклад, Мадонна, яка вказувала на свого сина, називалася «Одигітрія» і символізувала Церкву, яка вказала шлях до Спасіння через Христа [2].

Художники середньовічної Італії довгий час слідували візантійським зразкам – іконам із зображенням Богородиці. Мадонну з немовлям зображали як небесну царицю, що сидить на троні, а Ісуса – як маленького царя.

У XVIII ст. зображення Мадонни з немовлям стало менш популярним, але воно продовжувало з'являтися в мистецтві. У XIX ст. зображення Мадонни з немовлям набуло нового життя завдяки течії прерафаелітів – об'єднання молодих англійських художників, які мали на меті повернутись до мистецтва доби кватроченто (XV ст.). Вони були натхненні ранньохристиянським мистецтвом і прагнули відтворити його простоту і чистоту.

Зображення Мадонни з немовлям має багату символіку. Мадонна є символом чистоти, любові і співчуття. Вона є заступницею дітей і матерів. Ісус є символом спасіння і надії. Він є Царем світу і помазаникам Божим.

Протягом більше тисячі років до образу Мадонни з немовлям зверталися різні митці. Багато найвідоміших художників в історії мистецтва зосередили свої навички та майстерність на створенні Богородиці. Це такі відомі художники як: Дуччо, Леонардо да Вінчі, Мікеланджело, Рафаель, Джованні Белліні, Караваджо, Лоренцетті, Рубенс, і навіть атеїст Сальвадор Далі, свідомість якого повністю

перевернула Друга Світова війна і він став віруючою людиною. Живописець створив картину «Мадонна Порт-Льїгата» 1949 р. [3].

Приваблював образ Мадонни і Рафаеля, якого називали «майстром Мадонн». Відомі його: «Сикстинська Мадонна», «Мадонна Конестабіле», «Мадонна в зелені», «Мадонна делла седія» («Мадонна в кріслі») та інші. Митець створює сюїту мадонн, в яких з відвертою чистотою душі схиляється перед дивом материнства, перед загадковою суттю буття [4].

Чимало Мадонн є й у Джованні Белліні, Амброджо Лоренцетті, Мікеланджело Буонарроті, Альбрехта Дюрера, Дуччо ді Буонінсеня, Леонардо да Вінчі, Караваджо, Пітера Пауля Рубенса та багатьох інших.

Зверталися до сакральної теми Матері з немовлям й українські митці.

Сакральний живопис – це як листи до Бога, це згадка про Нього. Ми завжди повинні тримати своє серце відкритим для Любові, Віри та Надії. Без цього в житті немає сенсу. В українському іконописі, з часів прийняття християнства, більш, ніж у монументальному живописі, стали проявлятися імпульси реального життя і народні смаки. Серед пам'яток Галицько-Волинського іконопису особливе місце належить Волинській Богоматері (кн. XIII–поч. XIV ст.). До кращих ікон типу Одигітрія належить «Богородиця» XV ст. з с. Красова на Львівщині. У ній традиційний тип зазнав глибокої творчої переробки сміливим введенням до образу Богородиці етнічних рис української жінки, а одяг дитини покритий ніби вишивкою.

У 1895 році український митець Юліан Панькевич створив поетичне полотно «Сільська мадонна» – жанрова сцена з життя українського галицького села. У ніжному обличчі матері і щастя материнства, і ледь помітний смуток. Мадонна у вишиваній сорочці і червоній спідниці, на голові у неї біла хустина, що легко спадає на плечі, на шії – багате намисто, таке, як носили тоді «сільські жінки» [5].

Щодо сучасних українських митців. Добре відома поціновувачам сучасного українського образотворчого мистецтва творчість Юрія Нагулка, твори якого належать до яскравих зразків сучасного українського національного мистецтва, в яких відчутно вплив і традиційної української ікони, і народної картини, і українського бароко з його декоративністю. Одна з яскравих робіт митця – «Українська Мадонна», що входить до циклу жіночих образів України [6].

Роботи ще одного сучасного українського художника Михайла Тимчука «Мадонна цвітіння», «Годівниця» стають кодовою пам'яттю найдавнішої писемної форми – піктографії [7].

Серію живописних робіт під назвою «Українська мадонна» створила художниця Олеся Гудима [8].

Унікальним цифровим втіленням є неймовірна картина «Мадонна» із застосуванням сучасних комп'ютерних технологій з позитивною енергетикою авторства Володимира Козюка [9].

Вже під час російсько-української війни в одному з храмів Неаполя з'явився образ – «Київська Мадонна в метро». «Київська Мадонна» стала уособленням незламності всіх українських матерів, символом опору та надії. Портрет матері Ісуса з Назарету, яка сховалася від небезпеки Ірода Великого, сьогодні вважається символом сучасної Марії, яка ховається від насильства війни та годує своє немовля [10].

Отже, у процесі дослідження ми виявили, що тема материнства є вічною. Вона надихала і митців минулого, і сучасних художників, тому вивчаючи їх творчість ми – майбутні художники-педагоги, маємо нести в майбутнє тільки добро і любов, якою наділяє дитину кожна матір. І це є вічною темою.

Список використаних джерел:

1. Мадонни з немовлям / Інформаційний портал REPORTER. Електронний ресурс: Режим доступу: <https://reporter.zp.ua/madonna-z-nemovlyam-l-uk.html>
2. Мадонна з немовлям. Електронний ресурс: Режим доступу: [https://uk.wikipedia.org/wiki/ Мадонна з немовлям](https://uk.wikipedia.org/wiki/Мадонна_з_немовлям)
3. Мадонна Порт-Льїгата – Сальвадор Далі. Електронний ресурс: Режим доступу: <https://ivopys.com/madonna-port-liqata-salvador-dali/>
4. Мадонна з немовлям – Рафаель Санті. Електронний ресурс: Режим доступу: <https://ivopys.com/madonna-z-nemovlyam-rafael-santi/>
5. Мадонна у вишивці. Електронний ресурс: Режим доступу: <https://m.day.kyiv.ua/article/naprykintsi-dnya/madonna-u-vyshyvantsi>
6. Гусева Вікторія. Творчі пошуки Юрія Нагулка. Електронний ресурс: Режим доступу: <https://i-ua.tv/culture/13962-tvorchi-poshuky-yurii-nahulka>
7. «Мадонна з немовлям», Михайло Тимчук в Jose Art Gallery. Електронний ресурс: Режим доступу: <https://joseartgallery.com/uk/artwork/modern-madonna-with-baby>
8. У замку на Тернопільщині – «Українська мадонна». Електронний ресурс: Режим доступу: https://teren.in.ua/news/u-zamku-na-ternopilshhyni-ukrayinska-madonna-fotoreportazh_319739.html
9. Цифрова картина «Мадонна» / Володимир Козюк. Електронний ресурс: Режим доступу: <https://joseartgallery.com/uk/artwork/digital-religious-madonna>
10. Мадонна з київського метро. Електронний ресурс: Режим доступу: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-61166773>